Conditions for granting damages in liability matter

Condiţiile acordării daunelor interese în materia executării obligaţiilor

Cristina-Mihaela GHEGHEŞ*

Abstract:

The creditor is interested in getting from his debtor the executions of liabilities that he is entitled to. If the debtor does not carry his obligation out without enforcement, the creditor could obtain an enforced execution. In the case that the enforcement can not be obtained in kind, the creditor has the right to receive damages.

The current material answers to the following question: when and in which conditions the debtor could repay the value of the delivery that he obliged himself to?

Keywords:

prejudice, debtor's guilt, to put the debtor on delay

* asist. univ. drd., Facultatea de Drept, Universitatea "Petre Andrei" din Iaşi

GHEGHES, C.,(2010) Conditions for granting damages in liability matter in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

Creditorul este interesat să obţină de la debitorul sau executarea obligaţiei la care este îndreptăţit. Dacă debitorul nu-şi execută obligaţia de bunăvoie, creditorul va putea obţine silit executarea, iar dacă executarea nu se poate obţine în natură, creditorul are dreptul la dezdăunare.[1]

Întrebarea care se pune este: când şi în ce condiţii debitorul va putea plăti contravaloarea prestaţiei la care s-a obligat? Răspunsul este dat de textele legale* care consacră următorul principiu: *creditorul va putea fi pus în situaţia de a accepta executarea prin echivalent numai atunci când executarea ăn natură a obligaţiei este imposibil a fi obţinută.*

Dispoziţiile art. 1076-1078 (în privinţa refuzului debitorului de a executa în natură obligaţia) disting între obligaţia de „a face" sau „a nu face". În primul caz textul dă dreptul creditorului să ceară instanţei să-i autorizeze a face el lucrarea refuzată debitor, pe cheltuiala acestuia, iar în cel de-al doilea caz, textul dă dreptul creditorului să ceară instanţei să-l autorizeze a distruge el însuşi ceea ce debitorul a făcut prin încălcarea obligaşiei de a nu face†.

Textele legale (art. 1073 şi urm C. Civ.) nu se ocupă de situaţia în care obiectul prestaţiei îl constituie obligaţia de „ a da", ceea ce lasă să se înţeleagă că creditorul ar fi expus la imposibilitatea executării prestaţiei la care are dreptul, pe cale forţată. Acest caz este parţial exact. Sunt unele cazuri când executarea nu poate fi obţinută în natura specifică a obligaţiei, iar creditorul nu-şi va putea vedea realizate pretenţiile sale pe calea executării prin echivalent.[2]

De regulă însă, şi în cazul obligaţiilor de „a da", executarea în natură se realizează prin punerea în posesie a creditorului asupra bunului la care se referă dreptul real, pe cale de execuţie judecătorească.

Despăgubirile, (daunele-interese) se acordă în situaţia în care obligaţia nu mai poate fi executată în natură. Astfel, în vederea acordării de daune-interese pentru neexecutarea obligaţiei, executarea cu întârziere sau executarea ei necorespunzătoare, se cer a fi întrunite următorele condiţii:

- să existe un prejudiciu;
- prejudiciul să se datoreze culpei(vinovăţiei) debitorului;
- debitorul să fi fost pus în întârziere.

Prejudiciul constă în paguba încercată de creditor ca o consecinţă directă neexecutării obligaţiei, executării necorespunzătoare sau executării cu întârziere a acesteia.

Necesitatea îndeplinirii acestei condiţii rezultă din dispoziţiile art. 1082 C civ., care prevăd că debitorul va fi obligat la plata de daune-interese pentru

---

[1] A se vedea articolele 1073, 1076 şi ar.1077 C. Civ.

† Vezi şi Cristina, Mihaela, Ghegheş, *Convenţii cu privire la răspunderea civilă contractuală,* în Revista Jurnalul de Studii Juridice, Vol. 3-4/decembrie, Editura Lumen, Iaşi

[2] *Ion Dogaru, Pompil Drăghici,* Drept civil.Teoria generală a obligaţiilor, Ed.All. Beck, Bucureşti,2002, p. 435-436

GHEGHES, C.,(2010) Conditions for granting damages in liability matter in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

neexecutarea ori întârzierea executării obligaţiei. În măsura în care nu există prejudiciu, ecţiunea creditorului va fi respinsă ca fiind lipsită de interes.

Neexecutarea totală sau parţială a obligaţiei, executarea ei necorespunzătoere sau cu întârziere poate cauza creditorului o pierdere efectivă (*damnum emergens*) sau/şi să îl împiedice să realizeze un beneficiu (*lucrum cessans*)[1]. Ambele intră în noţiunea de prejudiciu cauzat creditorului care trebuie reparat inegral.

Articolul 1084 C.civ. prevede în acest sens că „Daunele interese ce sunt debite creditorului cuprind în genere pierderea ce a suferit şi beneficiul de care a fost lipsit, afară de excepţiile şi modificările mai jos menţionate".

Prejudiciul este urmarea faptei ilicite a debitorului, care constă tocmai ăn neexecutarea sau executarea necorespunzătoere a obligaţiilor asumate. În legătură cu fapta ilicită se impun următoarele consideraţii:[2]

- fapta să fi fost săvârşită de debitor;
- fapta trebuie să fie ilicită, adică contrară legii şi bunelor moravuri;
- fapta trebuie să constea în neexecutarea culpabilă, executarea defectuasă ori cu întârziere a obligaţiei;
- între fapta debitorului şi prejudiciul suferit de creditor este necesar să existe o legătură de cauzalitate.

Necesitatea existenţei raportului de cauzalitate rezultă şi din prevederile art. 1086 C. civ. care dispune: „Chiar în cazul când neexecutarea obligaţiei rezultă din dolul debitorului, daunele-interese nu trebuie să cuprindă decât aceea ce este o consecinţă directă şi necesară a neexecutării obligaţiei". În ceea ce priveşte întinderea prejudiciului, acesta se poate determina fie de către instanţa judecătorească, fie de către părţi *ab initio*, pe cale convenţională, printr-o clauză penală.

În cazul răspunderii civile contractuale, prejudiciul este material, neputându-se pune problema existenţei unui prejudiciu moral în această materie.

În raporturile comerciale se admite faptul potrivit căruia debitorul va răspunde în cazul neexecutării obligaţiei, atât pentru prejudiciul material suferit de creditor, cât şi pentru prejudiciul moral, cum ar fi de pildă: compromiterea numelui comercial, afectarea reputaţiei şi prestigiul comerciantului pe piaţă.[3]

Prejudiciul moral nu este prezumat, el trebuie dovedit de către creditorul reclamant şi este incompatibil cu trăsăturile clauzei penale.

---

[1] *Dumitru C. Florescu*, Drept civil.Teoria generală a obligaţiilor.Tratat.., vol 2, p. 80; *Dimitrie Alexandresco*, Explicaţiunea practică şi teoretică a dreptului civil roman în comparaţie cu legile vechi şi principalele legislaţiuni străine, Iaşi, 1900, p..339-340.

[2] Ion Dogaru, Pompil Drăghici,op. cit., pag 437.

[3] *Dumitru C. Florescu,* op cit., vol 2, pag. 80

GHEGHES, C.,(2010) Conditions for granting damages in liability matter in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

Sarcina probei existenţei şi întinderii prejudiciului incumbă creditorului, cu excepţia cazurilor când existenţa daunelor este prezumată, creditorul fiind astfel scutit de obligaţia dea face dovada lor (art. 1088 alin. 2 C. civ)[4]

În cazul obligaţiilor băneşti, art. 1088 alin1 C civ. prevede că „la obligaţiile care au ca obiect o sumă oarecare, daunele-interese pentru neexecutare nu pot cuprinde decât dobânda legală, afară de regulile speciale în materie de comerţ, de fidejusiune şi societate".

Textele Codului civil în această materie au fsot modificate implicit de către Ordonanţa Guvernului nr. 9/2000 privind nivelul dobânzi pentru obligaţiile băneşti aprobată pein Legea nr. 356/ 2002.

Potrivit art. 1 „Părţile sunt libere să stabilească în convenţii rata dobânzii pentru întârzierea în plata unei obligaţii băneşti."

În cazul în care, potrivit dispoziţiilor legale sau prevederilor contractuale, obligaţia este purtătoare de dobânzi, fără să se arate rata dobânzii, se va plăti dobânda legală.

Dobânda legală se stabileşte în matrie comercială, când debitorul este comerciant, la nivelul dobânzii de referinţă a Băncii Naţionale a României. În toate celelalte cazuri, dobânda legală se stabileşte la nivelul dobânzii de referinţă a Băncii Naţionale a României diminuat cu 20%.

Dobânda se va calcula numai asupra cuantumului sumei înprumutate. Ea nu se datorează decât din ziua cererii cererii de chemare în judecată, afară de cazurile în care, potrivit legii, dobânda curge de drept.

Pentru a putea să se nască dreptul creditorului de a pretinde despăgubiri de la debitor este necesar să mai fie îndeplinită o condiţie si anume neexecutarea, executarea cu întârziere sau necorespunzătoare a obligaţiei să-i fie imputabilă, deci debitorul să fi avut o vină atunci când nu si-a executat obligaţia asumată.

Suntem în prezenţa laturii subiective a faptei debitorului, interesând deci atitudinea psihică pe care debitorul a avut-o fată de faptă şi urmările acesteia.[1]

Criteriul ăn funcţie de care se stabileşte vinovăţia (culpa) debitorului este cel prevăzut de dispoziţiile art. 1080 alin. 1 C. civ. care prevede că diligenţa ce trebuie să se pună în îndeplinirea unei obligaţii este totdeauna aceea a unui bun proprietar (*bonus pater familias*).

Culpa poate consta fie într-o acţiune (*culpa in committendo*) fie într-o omisiune (*culpa in omittendo*).

---

[4] Potrivit art. 1088 alin 2 C civ. „Aceste daune-interese se cuvin să facă ca creditorul să fie ţinut a justifica despre vreo pagubă; nu sunt debite decât din ziua cererii în judecată, afară de cazurile în care, după lege, dobânda curge de drept."

[1] *Constantin Stătescu, Corneliu Bîrsan*, Drept civil.Teoria generală a obligaţiilor.Ed. All Beck, Bucureşti,2000., p. 315; *Ion Dogaru, Pompil Drăghici*, op.cit. pag. 437; *Dumitru C.Florescu*, op cit., vol.2, p. 82

GHEGHES, C.,(2010) Conditions for granting damages in liability matter in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

În ce priveşte sistemul gradaţiei culpei, glosatorii textelor romane au creat pe cale de interpretare un sistem care ierarhizează culpele în culpa *levis* şi culpa *levissima*.

Culpa *lata* este considerată greşeală gravă pe care nu ar comite-o nici cei mai neglijenţi oameni; culpa *levis* sau greşeala uşoară este aceea pe care nu o comit oamenii cu diligenţă şi o prevedere obişnuită; iar culpa *levissima* sau greşeala foarte uşoară este aceea pe care nu o comite omul cel mai prevăzător şi mai diligent.

Culpa *levis* se aprecia uneori *in abstracto*, avându-se în vedere diligenţa unui bun proprietar, iar *in concreto* prin comparaţie cu însăşi debitorul.

Cu alte cuvinte, *culpa levis in concreto* era aceea pe care debitorul nu ar fi comis-o în gestiunea propriilor afaceri, iar *culpa levis in abstracto*, aceea pe care nu ar fi comis-o un bun poprietar.[2]

În sistemul ierarhizării culpelor, răspunderea debitorului deferă în funcţie de natura contractului şi anume dacă contractul este făcut în interesul exclusiv al creditorului (cazul contractului de depozit), debitorul nu ar răspunde decât în cazul culpei *lata*, în timp ce atunci când contractul ar fi încheiat în interesul ambelor părţi (cazul contractelor sinalagmatice) fiecare parte ar răspunde atât pentru culpa *lata* cât şi pentru culpa *levis*. În sfârşit, în cazul contractelor încheiate în interesul exclusiv al debitorului (cum ar fi contractul de comodat), debitorul răspunde şi pentru culpa *levissima*.

Din dispoziţile art. 1080 civ. rezultă că în dreptul nostru legiuitorul a părăsit impărţirea tripartită a culpelor. De altfel, existenţa *culpei levissima* in dreptul roman este contestată de alţi comentatori ai dreptului roman care au a preciat că romanii cunoşteau doar două feluri de culpă: *culpa lata* şi *culpa levis*.

Problema criteriului culpei nu prezintă însă un interes pract, pentru că răspunsul la chestiunea dacă debitorul a fost sau nu în culpă reprezintă o situaţie de fapt care se soluţionează în funcţie de împrejurările cauzei.

În dreptul civil român răspunderea are la bază vina celui ce săvârşeşte fapta prejudiciabilă.

Condiţia vinovăţiei rezultă în mod implicit din dispoziţiile art. 1082 C civ. care instituie o prezumţie de culpă în privinţa debitorului, deoarece acesta va fi obligat la plata despăgubirilor cât timp nu justifică existenţa unei cauze străine, neimputabile.

De aceea, se spune că în materie contractuală vina debitorului este prezumată, cu alte cuvinte, dacă s-a făcut dovada obligaţiei, debitorul este responsabil de neexecutarea angajamentului luat faţă de creditorul său.

Prezumţia de vinovăţie în sarcina debitorului ste relativă şi poat efi răsturnată dacă acesta dovedeşte o cauză străină de exonerare şi anume: forţa majoră, cazul fortuit sau fapta creditorului ori a unui terţ pentru care debitorul nu răspunde, care au cauzat prejuduciul, determinând în mod direct şi necesar

[2] *Dimitie Alexandresco*, op. cit.., p. 309

GHEGHES, C.,(2010) Conditions for granting damages in liability matter in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

neexecutarea obligaţiei, executarea ei neocorespunzătoare sau cu întârziere şi astfel prejudiciul creditorului.[1]

Potrivit art. 1083 C civ.[2], debitorul nu va fi obligat la plata despăgubirilor atunci când nu a putut executa datorită unui caz fortuit sau unui caz de forţă majoră, deci cauza străină la care face referire art. 1082 C civ., este cazul fortuit sau de forţă majoră. Se admite că în formuarea că în formularea art. 1082 C civ. în noţiunea „cauză străină care nu-i este imputabilă debitorului" trebuie inclusă şi vina creditorului sau fapta unui terţ.

Forţa majoră şi cazul fortuit

Este de observat că în materie de răspundere civilă contrcatuală nu există deosebire de efecte între cazul fortuit şi cazul de forţă majoră: ambele exonerează pe debitor de răspundere.

Cu privire la „ cauza străină" din prevederile art. 1082 C civ. se pot desprinde două concluzii[3]:

1. debitorul va fi obligat la plata despăgubirilor nu numai atunci când acţionează intenţia de a-l păgubi pe creditor, ci ori de câte ori nu va dovedi existenţa unei cauze străine care să nu-i fie imputabilă.

2. în sarcina debitorului operează o prezumţie de vină, deoarece acesta va fi obligat la plata despăgubirilor cât timp nu justifică existenţa unei cauze străine neimputabile.

Trebuie precizat că debitorul este exonerat de răspundere, numai dacă dovedeşte „o cauză străină care nu îi poate fi imputată"[4]

Per a contrario debitorul nu poate fi liberat de răspundere chiar în cazul unui eveniment natural, când imposibilitatea de executare se datorează imprudenţei sau lipsei sale de dibăcie, manifestate înainte, în timpul sau după eveniment. Debitorul nu va fi deci exonerat când el a ocazionat acţiunea cazului forţă majoră sau a cazului fortuit.

De asemenea, debitorul nu poate fi exonerat de răspunderea pentru neexecutarea unei obligaţii cauzate de fapta unui terţ pentru care el răspunde (art. 1102 C civ.).

Ceea ce este relevant în materie contractuală, ca şi în materie delictuală de altfel, este plasarea forţei majore şi cazului fortuit în afara zonei vinovăţiei, a faptei vinovate a acestuia.

---

[1] *Dumitru C. Florescu*, op. cit., vol. 2 p. 84

[2] Potrivit art. 1083 C civ. „Nu poate fi loc la daune-interese cînd, din forţă majoră sau din caz fortuit, debitorul a fost poprit de a da sau a face aceea la acre se obligase sau a făcut aceea ce-i era poprit"

[3] Constantin Stătescu, Corneliu Bîesan, op. cit., p. 316

[4] *Dumitru C. Florea*, op. cit., vol 2 p.85

GHEGHES, C.,(2010) Conditions for granting damages in liability matter in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

În acest sens prin caz fortuit şi forţă majoră se înţelege orice eveniment provenind dintr-o cauză străină debitorului şi independent de voinţa sa, pe care el n-a putut nici să-l prevadă, nici să-l înlăture.

Cu alte cuvinte, un eveniment poate fi un caz fortuit sau un caz de forţă majoră dacă:

- evenimentul nu a fost previzibil în mod normal;
- acest eveniment a creat o piedică invincibilă care a făcut imposibilă executarea.

Instanţa supremă[1] a arătat în acelaşi sens că „ în sensul art. 1082 şi 1083 C civ. , constituie forţă majoră orice eveniment care nua fost previzibil în mod normal şi care a pus pe debitor în imposibilitate de a-şi executa obligaţia luată". În consecinţă, părţile nu sunt ţinute să definească forţa majoră, prin contract, urmând ca, în caz de litigiu izvorât din neexecutarea obligaţiei, instanţa să stabilească pe bază de probe dacă evenimentul invocat a constituit sau nu caz de forţă majoră". Aceeaşi concluzie este valabilă pentru identitate de motive şi pentru cazul fortuit, ambele fiind situaţii de fapt care urmează a fi apreciate ca atare de instanţa de judecată.

Doctrina şi jurisprudenţa sunt unanime a recunoaşte că o boală gravă poate constitui un caz de fotţă majoră.[2]

Într-o speţă, intimatul a dovedit prin certificat medical că a fost bolnav o perioadă de trei zile de colici gastrice, această boală constituind un caz de forţă majoră care înlătură rice culpă din partea lui de nu fi putut plăti chiria la termenul stipulat în contract sub sancţiunea pactului comisoriu.

O condiţie pentru ca forţa majoră şi cazul fortuit să îşi producă efectul exonerator de răspundere este ca debitorul să nu fi fost pus în întârziere în momntul producerii cazului de forţă majoră sau a cazului fortuit.[3]

Neexecutarea obligaţiei din cauza forţei majore sau a cazului fortuit, intervenite după punerea în întârziere a debitorului este considerată imputabilă acestuia şi înlătură efectul exonerator de răspundere al lui.

Exonerarea de răspundere a debitorului pentru neexecutarea obligaţiei va fi totală dacă forţa majoră sau cazul fortuit a constituit o împiedicare totală sau, după caz, o exenorare parţială de răspundere, dacă forţa majoră sau cazul fortuit au constituit o împiedicare parţială de executare.

În situaţia în care forţa majoră sau cazul fortuit împiedică *temporar* [4]executarea obligaţiei, adică suspendă pe durata existenţei executarea, obligaţia nu se stinge ci continuă să existe. Executarea obligaţiei se va face cu întârziere, după încetarea cazului fortuit sau a forţei majore, dar debitorul nu va plăti

[1] Trib. Suprem, col.civ., dec. nr. 1040/1963, J.N. nr. 8/1964,pag.170

[2] *C. Hamangiu, N. Georgean,* Codul civil adnotat*,* Ed. All Beck, Bucureşti, 1999, p.655

[3] *Dumitru C. Florescu*, op cit., vol. 2,p. 87

[4] Ibidem p. 87-88

GHEGHES, C.,(2010) Conditions for granting damages in liability matter in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

daune moratorii pentru că întârzierea în executare este datorată unor cauze străine care nu îi sunt imputabile.

În cazul în care obligaţia s-a născut dintr-un contract bilateral, stingerea obligaţiei debitorului pentru caz fortuit sau de forţă majoră ar antrena riscul contractual pentru debitorul obligaţiei imposibil de executat (res perit debitori- art. 1423, 1481, 1525, 971, 1156, 1018, 1019 C civ.).

În concluzie, forţa majoră şi cazul fortuit, care fac imposibilă executarea obligaţiei sau întârzie executarea ei, au ca efect principal comun exonerarea debitorului de obligaţia de a plăti despăgubiri.

Această regulă nu are totuşi un caracter absolut, existând situaţii în care debitorul răspunde chiar şi pentru cazul fortuit sau de forţă majoră şi anume, atunci când acesta s-a angajat prin convenţie să răspundă si pentru pentru cazul fortuit şi pentru forţă majoră.[1]

Această concluzie rezultă din interpretarea *per a contrario* a art.1156 alin.2 C.civ. care prevede că „ chiar când debitorul este pus în întârziere, dacă nu a luat asupra-şi cazurile fortuite, obligaţia se stinge, în caz când lucrul ar fi pierit şi la creditor dacă i s-ar fi dat".

La fel în contractul de arendă „arendaşul poate prin o clauză exresă să ia asupra sa cazurile fortuite" (art. 1460 C civ.). Prin cazuri fortuite asumate în materie de arendă se înţeleg „cazurile fortuite ordinare precum grindina, bruma, nu se cuprind cazurile fortuite extraordinare ca dezastrele de război, inundaţi neobişnuite în ţară" (art. 1461 C. civ.).

Fapta creditorului sau a unei terţe persoane

Fapta creditorului exonerează total de răspundere pe debitor, atunci când ea reprezintă în exclusivitate cauza străină care a determinat neexecutarea, executarea necorespunzătoare sau cu întârziere a obligaţiei.

Fapta creditorului îl exonerează parţial de răspundere pe debitor, atunci când neexecutarea, executarea necorespunzătoare sau cu întârziere este efectul unor cauze conjugate, atât fapta debitorului cît şi fapta creditorului. În acest caz, obligaţia debitorului la despăgubiri va trebui să fie proporţională cu contribuţia faptei sale la producerea prejudiciului, creditorul urmând să suporte riscul comportării sale care a participat, in cadrul contextului cauzal, la producerea prejudiciului.

În parctica judiciară şi în literatura juridică, în această a doua ipoteză se vorbeşte despre o culpă comună a debitorului şi a creditorului, în funcţie de care se stabilesc despăgubirile datorate de debitor.[2]

Problema cauzelor străine exoneratoare de răspundere este o problemă care interesează raportul de cauzalitate.Dacă sub raport cauzal, fapta creditorului

[1] *Dumitru C. Florescu*, op cit., vol 2, p. 88
[2] Ibidem, p. 87-88

GHEGHES, C.,(2010) Conditions for granting damages in liability matter in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

este nesemnificativă, neexecutarea obligaţiei, executarea ei necorespunzătoare sau cu întârziere datorându-se debitorului, ea nu îl va exonera pe acesta de răspundere.

Este de precizat că şi în cazul faptei creditorului trebuie îndeplinită condiţia generală pusă de art. 1082 C.civ., şi anume ca ea să nu fie imputabilă debitorului.

O altă cauză exoneratoare de răspundere este şi fapta terţului, în măsura în care aceasta constituie cauza determinată şi exclusivă a neexecutării obligaţiei, executării ei necorespunzătoare sau cu întârziere de către debitor.

În situaţia în care fapta terţului este consecinţa comportamentuli debitorulu, ea îşi pierde calitatea de cauză străină exeoneratoare de răspundere pentru debitor.

Sarcina probei în materia raspunderii civile contractuale este supusă regulii de drept comun în materie probatorie, stabilită de art. 1169 C civ.: „cel ce face o propunere înaintea judecăţii trebuie să o dovedească".

Reclamant în această materie este creditorul, prejudiciat prin neexecutarea, executarea necorespunzătoare sau cu întârziere de către debitorul-pârât a obligaţiei pe care acesta şi-a asumat-o prin contract (actor incumbit probatio).

Obiectul probaţiunii creditorului reclamant în cazul obligaţiilor de „ a nu face", îl constituie faptul săvârşit de debitor prin care se încalcă această obligaţie, iar în cazul obligaţiilor de „ a da" şi de „a face" acesta trebuie să facă dovada existenţei creanţei.[3]

Dacă creditorul reclamant dovedeşte încălcarea de către debitor a obligaţiei de „a nu face" sau de „a face" se prezumă că nerespectarea obligaţiei este rezultatul acţiunii sau respectiv inacţiunii debitorului şi, în consecinţă, acesta îşi va angaja responsabiliatatea pentru prejudiciul cauzat creditorului şi îi va plăti acestuia despăgubiri până la repararea integrală a pagubei suferite.[1]

Creditorul este deci dispensat de dovedirea vinovăţiei debitorului, aceasta fiind prezumată în cazul obligaţiilor de rezultat din ănsuţi faptul neexecutării, executării necorespunzătoare sau cu întârziere a obligaţiei.

În schimb, creditorul va trebui să dovedească culpa debitorului în cazul în care debitorul şi-a asumat prin contract o obligaţie de mijloace (de diligenţă).

Debitorul care pretinde că trebuie să fie liberat, întrucât nerespectarea obligaţiei se datorează unor cauze străine, trebuie să facă dovada existenţei cauzei de exonerare.

Fiind vorba despre un fapt juridic şi nu despre un act juridic, dovada se va face prin orice mijloace de probă.

---

[3] *Ion P. Filipescu, Andrei I. Filipescu*, Drept civil. Teoria generală a obligaţiilor, Ed. Actami, Bucureşti, 2000, p.198

[1] *Dumitru C. Florescu*, op cit., vol 2, p. 90.

GHEGHES, C.,(2010) Conditions for granting damages in liability matter in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

O condiţie specială, necesară pentru acordarea despăgubirilor, este punerea în întârziere a debitorului.

Articolul 1081 C civ. instituie o condiţie suplimentară care trebuie îndeplinită pentru acordarea de dane-interese creditorului, prevăzând ca" daunele nu sunt debite decât atunci când debitorul este în întârziere de a îndeplini obligaţia sa, afară nuami de cazul când lucrul ce debitorul era obligat de a da sau a face nu putea fi dat, nici făcut decât într-un timp oarecare ce a trecut […]".

Aceeaşi condiţie este menţionată şi de art. 1079 C civ., care prevede că „dacă obligaţia consistă în a da sau în a face, debitorul se va pune în întârziere prin o notificare ce i se va afce prin tribunalul domiciliului său"

Debitorul trebuie să îşi execute obligaţia la tremenul stipulat de părţi prin contract, iar dacă un astfel de termen nu a fost prevăzut, de îndată ce obligaţia a fost asumată.

Dacă debitorul nu-şi execută obligaţia la termenul stabilit prin contract, sau dacă nu-şi execută imediat obligaţia în contractele fără termen, el este de fapt în întârziere. Debitorul nueste însă în întârziere şi din punct de vedere juridic, atât timp cat întârzierea sa nu a fost constatată în forma cerută de lege.[2]

În sistemul Codului civil român, în materie contractuală, debitorul nueste de drept socotit, în principiu, ca pus în întârziere prin simplul fapt al neexecutării sau prin expirarea termenului stabilit pentru executarea *obligaţiei*, potrivit adagiului : „*dies non interpellat pro hominem"* (împlinirea termenului nu valorează punere în întârziere).

Dimpotrivă, debitorul contractual este necesar să fie pus în întârziere ăn mod formal, adică să i se pună în vedere că trebuie să execute ceea ce datorează. Această regulă rezultă din prevederea art. 1079 C civ., unde sunt prevăzute şi cazurile de excepţie, când punerea în întârziere operează de plin drept. Ea îşi are temeiul în prezumţie că atâta timp cât creditorulrămâne în pasivitate, neexecutarea sau întârzierea în executare nu i-a provocat nici un prejudiciu şi că a consimţit tacit la prorogarea termenului de executare.

Noţiunea de „întârziere a debitorului" (*mora debitoris*) semnifică în dreptul civil situaţia în care se află debitorul care nuexecută la termenul fixat, adică la scadenţă, obligaţia asumată. Punerea în întârziere îşi are originea în dreptul roman unde se manifesta şi în privinţa creditorului (*mora creditoris*).[3]

Punerea în întîrziere a debitorului reprezintă acea manifestare de voinţă din partea creditorului, prin care el prevede executarea obligaţiei de către debitor.

---

[2] *Renée Sanilevici, Drept civil.Teoria generală a obligaţiilor,* Centrul de Multiplicare al Universităţii „Al. I. Cuza", Iaşi, 1980, p. 70.

[3] *Nicoale Puşcaş*, Drept civil.Teoria generală a obligaţiilor, Editura. Europolis, Constanţa, 2003, p.352

GHEGHES, C.,(2010) Conditions for granting damages in liability matter in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

Pentru ca punerea în întârziere a debitorului să producă efecte juridice, este necesar deprincipiu, ca acesta să se facă în următoarele forme:

- *notificare* prin intermediul executorilor judcătoreşti (art. 1079 C cv) prin care se pune în vedere debitorului să îşi execute obligaţia care a devenit exigibilă;
- *cerere de chemare în judecată* a debitorului, prin care se pretinde executarea obligţiei pe calea acţiunii în justiţie.

Prin aceste formalităţi creditorul recurge la forţa coercitivă a statului – mult mai energic în cazul cererii de chemare în judecată – spre a-şi valorifica dreptul subiectiv.

O interpelare verbală însă, nu pune în întârziere pe debitor.

Uneori, nu este nevoie de punerea debitorului în întârziere, deoarece simpla împlinire a termenului valorează punere în întârziere:

- *în cazurile anume determinate de lege* (art. 1079 pct. 1 C civ). Astfel, potrivit art. 1370 C civ., la vânzarea de produse şi lucruri mobile, „ vânzarea se va rezolvi de drept şi fără punerea în întârziere în folosul vânzătorului, după expirarea termenului pentru ridicarea lor." Deci, dacă cumpărătorul nu şi-a îndeplinit obligaţia de a ridica bunuri, care formau obiectul contractului, la termenul convenit, el va fi de drept în întârziere. Alte cazuri sunt prevăzute de dispoziţiile art. 994, 995, 1086, 1156 alin. 3, 1370, 1504, 1544 C civ.[1]
- *când părţile au convenit expres* că debitorul este în întârziere la împlinirea termenului la care trebuia să execute, fără îndeplinirea vreunei formalităţi (art. 1079 pct. 2 C civ.);
- când obligaţia, prin natura sa, nu putea fi îndeplinită decât întrăun termen determinat, pe care debitorul l-a lăsat să expire fără a executa (art. 1079 pct. 3 C civ);
- *în cazul obligaţiilor continue,* cum ar fi obligaţiile de furnizare a apei, energiei electrice sau aceea de întreţinere a unei persoane ori de conservare sau pază a unui bun;
- în cazul încălcării obligţiilor de a nu face (art. 1078 c civ.)[2]

În opinia unor autori[3] mai există şi alte cazuri în care punerea în întârziere nu este necesară. Astfel:

---

[1] De exemplu, art. 1544 C civ, prevede că „Mandatarul este dator a plăti dobânzi pentru sumele în trebuinţate în folosul său, din ziua întrebuinţării lor; iar dobânzile sumelor rămase, din ziua când i s-au cerut acele sume"; art. 994 C civ. prevede: „Când cel ce a primit plata a fost de rea-credinţă, este dator a restitui atât capitalul, cât şi interesele sau fructele din ziua plăţii"; potrivit art. 1504 C civ. „Asociatul care era dator a pune în comun o sumă de bani, şi care n-a făcut-o, de drept şi fără nicio cerere rămâne debitor de dobânda acestei sume, din ziua în care trebuia să o plătească, fără a fi scutit şi de plata de daune-interese, dacă s-ar cuveni".

[2] potrivit art. 1078 C civ. „dacă obligaţia constă în a nu face, debitorul care a încălcatăo, este dator a da despăgubire pentru simplul fapt al contravenţiei"

[3] *Dimitrie Alexandresco*, op. cit., pp. 367-368

GHEGHES, C.,(2010) Conditions for granting damages in liability matter in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

- nu se aplică la rezoluţiunea reglementată de art. 1021 C civ., în ipoteza contractelor sinalagmatice; creditorul obligaţiei neexecutate poate cere direct rezoluţiunea contractului şi daune-interese, fără a fi obligat să-l someze sau să-l cheme în judecată pe debitor;
- când daunele sunt cauzate printr-o faptă ilicită, care atrage după sine răspunderea civilă delictuală;
- când debitorul cere restituirea fructelor sau altor accesorii ale lucrului peincipal, întrucât acestea nu constituie un prejudiciu penru acesta.

Ceea ce trebuie subliniat este că punerea în întârziere este necesară numai pentru neexecutarea unor obligaţii contractuale. În materie extracontractuală nu este necesară punerea în întârziere, din momntul săvârşirii faptului prejudiciabil se naşte dreptul creditorului de a pretinde despăgubiri debitorului.[4]

Punerea în întârziere a debitorului produce următoare efecte juridice:

- de la data punerii în întârziere, debitorul datorează creditorului *daune intere moratorii;*
- din momentul punerii în întârziere se constată refuzul debitorului de a executa obligaţiile, astfel încât creditorul va fi îndreptăţit să plătească *daune compensatorii* pentru neexecutarea obligaţiei;
- în cazul în care obligaţia constă în *a da un bun individual determinat*, ca efect al punerii în întârziere, riscul se strămută asupra debitorului (art- 1074 alin. 2 C civ)

Potrivit dispoziţiilor art. 1156 C civ., debitorul va fi scutit de suportarea riscului pierii bunului, numai dacă va dovedi că acesta ar fi pierit şi la creditor.

Efectele punerii în întârziere încetează prin faptul debitorului sau prin faptul creditorului.

Punerea în întârziere încetează prin faptul debitorului atunci când el face plata (executarea în natură) obligaţiei care este acceptată de creditor sau când face creditorului ofertă reală urmată de consemnaţiune (art. 1114 C civ.).

De al adat aconsemnării bunului sau sumei de bani la dispoziţia creditorului încetează pentru debitor obligaţia de a plăti daune moratorii şi de a suporta riscul pierii fortite a bunului, conform cu art. 1114 alin. 2 C civ. ”ofertele reale, urmate de consemnţiune, liberează pe debitor; ele, în privinţa-i ţin loc de plată, de sunt valabil făcute şi suma consemnată, cu acest mod, este în rizico-pericolul creditorului”

Efectele punerii în întârziere pot înceta ţi prin faptul creditorului, în situaţia în care el nu mai urmăreşte cererea de chemare în judecată prin care îl pusese pe debitor în întârziere, fie că se desistă de la acţiune (art. 246 C proc. Civ) ori de la dreptul pretins (art. 247 C proc. civ), sau acţiunea lăsată în nelucrare este perimată (art. 248 C proc. civ).[1]

[4] Constantin Statescu, Corneliu Bîrsan, op. cit., p. 319

[1] *Dumitru C. Florescu*, op cit., pp. 94-95

GHEGHES, C.,(2010) Conditions for granting damages in liability matter in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

Dacă debitorul a fost pus în întârzire printr-o somaţie extrajudiciară (art. 1079 C civ.) efectele acesteia vor exista atât timp cât există şi posibilitatea exercitării dreptului la daune- interese compensatorii născut din momentul notificării, adică în termenul general de prescripţie al dreptului la aţiune de 3 ani prevăzut de art. 3 alin. 1 din decretul nr. 167/1958.

GHEGHES, C.,(2010) Conditions for granting damages in liability matter in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

References:

Dogaru, I., Drăghici, P.(2002). *Drept civil.Teoria generală a obligaţiilor*, Ed.All. Beck, Bucureşti

Filipescu, I., Filipescu, A. (2000). *Drept civil. Teoria generală a obligaţiilor*, Ed. Actami, Bucureşti

Florescu, D. (1900). Drept civil.Teoria generală a obligaţiilor.Tratat.., vol 2, p. 80; Dimitrie Alexandresco, Explicaţiunea practică şi teoretică a dreptului civil roman în comparaţie cu legile vechi şi principalele legislaţiuni străine, Iaşi

Ghegheş, M. (2009). *Convenţii cu privire la răspunderea civilă contractuală,* în Revista Jurnalul de Studii Juridice, Vol. 3-4/decembrie, Editura Lumen, Iaşi

Hamangiu, C., Georgean, N. (1999). *Codul civil adnotat*, Ed. All Beck, Bucureşti

Puşcaş, N. (2003). *Drept civil.Teoria generală a obligaţiilor*, Editura. Europolis, Constanţa

Sanilevici, R. (1980). *Drept civil.Teoria generală a obligaţiilor*, Centrul de Multiplicare al Universităţii „Al. I. Cuza", Iaşi

Stătescu, C., Bîrsan, C. (2000). *Drept civil.Teoria generală a obligaţiilor,* Ed. All Beck, Bucureşti

GHEGHES, C.,(2010) Conditions for granting damages in liability matter in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010